

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΑ 2015

A1. «Έτσι λοιπόν εφοδιασμένοι οι άνθρωποι στην αρχή κατοικούσαν σκορπισμένοι, πόλεις όμως δεν υπήρχαν. Κατασπαράσσονταν λοιπόν από τα θηρία γιατί ήταν πιο αδύναμοι απ' αυτά σε κάθε περίπτωση και οι τεχνικές γνώσεις όσον αφορά τη διατροφή πρόσφεραν σ' αυτούς σημαντική βοήθεια, αλλά στον πόλεμο με τα θηρία ήταν ανεπαρκείς -γιατί δεν είχαν ακόμη την τέχνη για την οργάνωση της πολιτείας, μέρος της οποίας είναι πολεμική- ένωσαν λοιπόν την ανάγκη να συγκεντρώνονται και να σώζονται χτίζοντας πόλεις.

όποτε λοιπόν συγκεντρώνονταν αδικούσε ο ένας τον άλλο επειδή δεν είχαν την τέχνη για την οργάνωση μιας πολιτείας, ώστε πάλι διασκορπιζόμενοι καταστρέφονταν. Ο Δίας λοιπόν επειδή φοβήθηκε για το γένος μας μήπως χαθεί εντελώς, στέλνει τον Ερμή για να φέρει στους ανθρώπους το σεβασμό και τη δικαιοσύνη, για να υπάρχει ευταξία στις πόλεις και σχέσεις που να τις συνδέουν μια φιλία.»

B1. Πρώτο σχόλιο βιβλίου «θείας...μοίρας»

Η συγγένεια του ανθρώπου με το θείο : Ο Προμηθέας έκλεψε από τον Ήφαιστο και την Αθηνά τις τεχνικές γνώσεις και τη φωτιά και τα δώρισε στους ανθρώπους . Την αντίληψη ότι η φωτιά και οι συναφείς με αυτήν τεχνικές γνώσεις θεωρήθηκαν κτήμα αποκλειστικά των θεών μπορούμε να την κατανοήσουμε καλύτερα αν πάρουμε υπόψη την τόσο ευεργετική χρήση και επίδραση της φωτιάς , την καταλυτική και μεταμορφωτική της δύναμη και κυρίως τον μυστηριώδη τρομερό και καταστρεπτικό τρόπο με τον οποίο αυτή ενσκήπτει στη γη από τα ηφαίστεια και με τους κεραυνούς .

Και ο άνθρωπος πήρε μερίδιο στη θεϊκή φύση , αφού απέκτησε αυτά τα θεϊκά στοιχεία και έτσι δημιουργήθηκε ένα είδος πνευματικής και πολιτισμικής συγγένειας του με τους θεούς . Το παραπάνω λοιπόν μερίδιο είναι θεϊκό , επειδή α) η φωτιά και οι τεχνικές γνώσεις ανήκαν στους θεούς και μόνο αυτοί τα χρησιμοποιούσαν και β) οι άνθρωποι τα απέκτησαν με παρέμβαση θεϊκή του Προμηθέα.

B2. ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ : Ύστερα από την απόκτηση της φωτιάς και της έντεχνης σοφίας τα στάδια της πολιτισμικής πορείας του ανθρώπου σύμφωνα με τον Πρωταγόρα ήταν τα ακόλουθα :

Α) γένεση της θρησκείας («πρώτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοῦς ἐνόμισεν καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν»)

Β) γένεση και εξέλιξη της γλώσσας («ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ»)

Γ) γένεση του υλικού – τεχνικού πολιτισμού («καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο»)

Σχόλιο βιβλίου δημιουργική τέχνη

Δ) οργάνωση κοινωνικού βίου : 1. σύμψηξη των πρώτων κοινωνικών σχηματισμών 2. οργάνωση βιώσιμων κοινωνιών («Ζεύς οὖν δείσας περί τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἔν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.» , «καὶ πάντες μετεχόντων.»)

Σχόλιο βιβλίου φιλίας

Οι ἄνθρωποι, χάρη στο δῶρο του Προμηθέα, εἶχαν φτάσει σε ἕνα σημαντικό στάδιο εξέλιξης πριν τη δημιουργία πόλεων: δημιούργησαν θρησκεία(βωμούς και ἀγάλματα θεῶν που θα τους επέτρεπαν την τέλεση θρησκευτικῶν ἐκδηλώσεων κι ἐνεργειῶν) γλῶσσα,(το κυριότερο μέσο ἐπικοινωνίας του και την εἰδοποιό διαφορά του ἀπὸ τα ζῶα) και υλικοτεχνικό πολιτισμό(κατοικία, τροφή, ἐνδυση, ὑπόδηση).

B3. Ενότητα 4η: Οι δύο ἀρετές, κατὰ το Δία, πρέπει να μοιραστούν σε ὅλους ἀνεξάρτητα τους ἀνθρώπους, γιατί διαφορετικά, δεν εἶναι δυνατόν να συσταθοῦν πόλεις. Προϋπόθεση λοιπὸν των πόλεων εἶναι ἡ σωφροσύνη και ἡ δικαιοσύνη, που πρέπει να ὑπάρχουν σε ὅλο το σῶμα των πολιτῶν, για να γίνεται δυνατή ἡ ἐπιβίωση και ἡ ἀνάπτυξη της οργανωμένης καθημερινῆς ζωῆς. Ο Δίας μάλιστα θεσμοθετεῖ νόμο που ἐπιβάλλει το θάνατο σε περιπτώσεις ἀνυπακοῆς, για να εξασφαλίζει την καθολικότητα των δύο ἀρετῶν στους ἀνθρώπους. Η ἀπόφαση αὐτή μπορεί να φαίνεται ἀμείλικτη και ἀπάνθρωπη, δείχνει ὅμως τη σημασία των δύο ἀρετῶν και προλεγαίνει τη θέση του Πρωταγόρα ὅτι ὅλοι οι ἄνθρωποι πρέπει να ἔχουν συμμετοχή στην πολιτική ἀρετή.

Ενότητα 7η: Ο Πρωταγόρας τώρα, χρησιμοποιώντας τον λόγο θα ἀνασκευάσει την ἄλλη ἀποψη του Σωκράτη, ὅτι οι ἀριστοὶ ἄνδρες δεν μπορούν να διδάξουν στους γιούς τους την ἀρετή. Ἰσχυρίζεται ὅτι, ἀφού ἀποδείχτηκε ἡ καθολικότητα και το διδακτὸ της ἀρετῆς, εἶναι ἀδιανόητο οι μεγάλοι ἄνδρες να μη διδάσκουν την πολιτική ἀρετή στους γιους τους, γιατί σε διαφορετική περίπτωση θα τους ἀφήναν ἐκτεθειμένους στον κίνδυνο της θανατικῆς ποινῆς, της ἐξορίας και γενικότερα της «καταστροφῆς του οἴκου» τους. (+ σχόλιο οἶκος)

Σχολιασμός: Σύμφωνα με το μῦθο, ο Δίας δῶρισε στους ἀνθρώπους την αἰδῶ και τη δίκη, στο σύνολό της, δηλαδή, την πολιτική ἀρετή, καθὼς χωρὶς αὐτή οι ἄνθρωποι δεν μπορούσαν να οργανωθοῦν σε πολιτικές κοινωνίες και να σωθοῦν ἀπὸ τα ἀγρία θηρία. Ἐδωσε μάλιστα ρητὴ ἐντολή στον Ἑρμῆ να μοιραστεί σε ὅλους ἀνεξαιρέτως κι ὄχι ὅπως οι ἄλλες τέχνες σε κάποιους, καταδεικνύοντας την ἀναγκαιότητα καθολικότητας της πολιτικῆς ἀρετῆς. Μάλιστα, ὅποιος δεν συμμετέχει σε αὐτὴν πρέπει να θεωρεῖται «νόσος» της πόλης, ἀρρώστια, μίasma, μια φορτισμένη συναισθηματικὰ λέξη που φανερώνει πόσο ἀπαραίτητο εἶναι να συμμετέχουν ὅλοι στο δῶρο του Δία. Στη διάλεξή του ο σοφιστὴς ἀναφέρει πάλι ὅτι «το πράγμα αὐτὸ εἶναι διδακτὸ, ἀφού εἶναι κάτι που μπορεί να φροντίσει και να καλλιεργήσει κανείς», ἀρα, εἶναι λογικό ἡ πόλη να ἐπιβάλλει σε αὐτούς που διαπράττουν ἀδικίες διάφορες ποινές, ἀκόμη και τη θανατικὴ ποινὴ ἢ την ἰσοβαρὴ με αὐτὴν ἐξορία.

Συμπερασματικά: Ἀφού ὅλοι ἀπέκτησαν τη δυνατότητα της πολιτικῆς ἀρετῆς φέρουν την εὐθύνη καλλιέργειάς της για τη διατήρηση της κοινωνικῆς συνοχῆς. Εἶναι, λοιπὸν, λογικό, αὐτὸς που δεν μετέχει στην ἀρετὴ αὐτὴ να τιμωρεῖται τόσο αὐστηρὰ, ἀκόμα και με τη θανατικὴ ποινὴ, ως «ἀρρώστια»της πόλης.

B4. α. Σ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Λ

B5. λοχαγός = συναγωγοί

ἀγαλλίασις = ἀγάλματα

θρέψις = τροφὰς

βαθμῖς = βωμούς

ἄφιξις = ἰκανή

ὄχυρός = ἔχων

διάδημα = ὑποδέσεις

νεογνός = συγγένειαν

ὀλέθριος = θηρίων

δεισιδαίμων = αἰδῶ

Γ1. Τα ναυτικά (οι ναυτικές υποθέσεις), λοιπόν, των Ελλήνων υπήρξαν τέτοια, και τα παλιά και όσα έγιναν αργότερα. Απέκτησαν όχι μικρή (ακόμη μεγαλύτερη) δύναμη, όσοι πρόσεχαν αυτά για την αύξηση των εσόδων τους και για την εξουσία έναντι των άλλων· γιατί πλέοντας κατά των νησιών τα λεηλατούσαν και κυρίως όσοι δεν είχαν αρκετή χώρα. Από την ξηρά όμως κανένας πόλεμος δεν έγινε, από τον οποίο να επέλθει αύξηση της δύναμής τους· οι πόλεμοι λοιπόν, όσοι έγιναν, ήταν μεταξύ συνορευόντων και εκστρατείες σε ξένους και μακρινούς τόπους για να κυριαρχήσουν έναντι άλλων δεν διεξήγαν οι Έλληνες. Γιατί δεν γινόταν (οι Έλληνες) υπήκοοι σε μεγάλες δυνάμεις πόλεων, ούτε πάλι ενώνονταν ως ίσοι σε μια κοινή εκστρατεία.

Γ2. ἔσται

μικροτέραις, ἐλάττοσι, ἦττοσι

πρόσχωμεν

ἐπιπλεῖτε

κατεστράφθω

μάλα

ᾧ διαρκές

ταῖς ἐκδήμοις

οὐδεμιᾶς

ἐξελθεῖν

Γ3.α τὰ ναυτικά: υποκείμενο ρήματος ἦν (αττική σύνταξη)

αὐτοῖς: αντικείμενο στη μετοχή προσσχόντες

ἄλλων: ετερόπτωτος προσδιορισμός ως γενική αντικειμενική στο ἀρχῆ

ἐπί καταστροφῆ: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού

ὑπήκοοι: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου μέσω του ρήματος
ξυνειστήκεσαν στο εννοούμενο υποκείμενο Ἕλληνας.

Γ3.β Ἄπαντες γινώσκουσι.....

1. ὅτι ἰσχύν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσσχόντες αὐτοῖς
2. ἰσχύν δε περιποιήσαντας ὅμως οὐκ ἐλαχίστην τοὺς προσσχόντας